

Seminarski rad iz Hrvatske usmene književnosti

Tema: Stari uskrсни običaji na području Čitluka

SADRŽAJ

SADRŽAJ.....	2
UVOD.....	3
POKLADE.....	4
KORIZMA.....	5
CVJETNICA.....	6
VELIKI ČETVRTAK.....	7
VELIKI PETAK.....	8
VELIKA SUBOTA.....	8
BOJENJE JAJA.....	9
USKRS.....	10
ZAKLJUČAK.....	12
RJEČNIK.....	13
PODACI O KAZIVAČICAMA.....	16

<http://www.MATURSKIRADOVI.NET/>

UVOD

Za temu svog seminarskog rada izabrala sam napisati nešto o načinu pripremanja i slavljenja Uskrsa na području Čitluka i njegove bliže okolice.

Uskrs je za nas kršćane najveći blagdan. Kršćani ga doživljavaju kao važan, središnji događaj spasenja i kao navještaj Uskrsnuća. Uskrs i nastanak proljeća se uvijek isprepliću, njihovim se približavanjem u svakome budi želja za obnovom, buđenjem i novim početkom.

Dolaskom korizme, svaki vjernik bi trebao odrediti svoju žrtvu koju bi izvršio u nadolazećih 40 dana. To je poziv za sve nas na veći post, molitvu, pokajanje, žrtvu da bi osjetili što dublje na svome tijelu Kristove patnje. Često bi se dogodilo da se ta pokora postane i stalnom odlukom. U tome je bio bit Uskrsa i korizme; pokušati se popraviti, doživjeti muku i pokornost kao mali dio naše žrtve za sve što je Isus Krist učinio za nas vjernike.

Doživaj Uskrsa danas i prije nekih 50 godina je bio pomalo drugačiji, neki su običaji potpuno izgubljeni, neki sačuvani s malim promjenama.

Priču o njihovim običajima, načinu života i razmišljanja u vrijeme korizme i Uskrsa nam pričaju Božica i Viktorija, dvije kazivačice iz bliže okolice Čitluka.

POKLADE

Božica: „Za poklade ili ko što naš narod rekne 'Mačkare' bi se pekli uštipci. Ovo je dicit bilo najdraže, nije se moglo ostat od njih, šta su sve oblačili na se. Undan bi dica takva namačkarena odala po kućama po komšiluku. Nakupi se njih desetak, pa se vesele i svašta nešto glume prid vratima. Davalo bi im se svašta kad bi ti došli. Najviše bi davali smokava suvi, oraja, uštipaka, kocku šećera ili šta bi se imalo u kući. Ta nije ko danas, da se samo pare dile. Čim im dadneš danas krofnu, ono neće, samo bi za pare. Zaistinu nije tako bilo prija! Dadneš mu prija suvu smokvu, ko da si mu dao ne znam šta. Dadneš im malo štruce, jedu je ko da je od šećera.“

Viktorija: „Neko bi za mačkare palio i krnju, neko ne bi, to kako je ko tijo i volio.

Tome su se dica uvik najviše veselila. Tad bi naši stari pivali poklade, opuščali bi se tako prije nego što se uniđe u korizmu. Pravilo bi se za ručak u kućama nešto masno za pojist da se čeljad najede jer će sutra počet korizma i odricanja. Neki su zvali ovo vrime i mesojeđe.

Skoro pa se moralo pojist nešto masno jer ko što su govorili 'nema mrsa do Uskrsa'."

KORIZMA

Božica: „Post bi počinjo na Čistu sridu ili Pepelnicu. Taj dan bi se provodio samo o suvu kruvu i vodi, ništa drugo se ne bi smilo pojist. Stari su uvijek govorili "Čista srida očistila criva." Kad bi no se kuća čistila, mater bi uzela mrsne sude di je kuvala čorbe i graja i sve ćuture što je imala i onda bi to oprala dobro. Nije se smilo u korizmu uć sa masnim sudima. Korizma je bila posna, nije se puno smilo masnog ist, tribalo se žrtvovat koliko je ko mogo i tijo. Išli bi na Čistu sridu u crkvu svi k misi na pepeljanje. Došo bi svak polako u redi i prid oltar, pa fratar svakom po mrvicu pepela prospe na glavu. Dok to prosiplje, kaže fratar : „Sjeti se čoviće da si prah i da ćeš se u prah vratit.,,“

Čim korizma dođe prvi dan, odma se zapostilo i tako znači četrdeset dana. Undan kasnije neko bi postio tri dana, neko i čitavo vrime do Uskrsa. Tribalo se unda ispovidit da se moreš pričesćivat kad dođeš k misi, da se dobro pripremiš za Uskrsa. More ispovid trajat do Duhova, al ko se tijo ispovidit, ispovidio bi se prije. Ali svak se moro ispovidit, jer kaže tako 3. crkvena zapovid, da se moraš bar jednom na godinu ispovijedit i pričestit.

U vrime korizme ne bi bilo udaje, nit ni se iko prosio ni ženio dok ne prođe Uskrs, tek undana. A postilo se žestoko. Odrekne se ko oće, čega misli da može, ili se načera da bar u korizmi nešto uradi što se ne more načerat kroz godinu.

Neko bi zavitovo čitavu korizmu bit samo o kruvu i vodi, puno nas je tako radilo. Danas to jedva iko odluči, samo možda ovo nešto od starije čeljadi. Ništa se masno nije jelo, petkom bi vazda bi strogi post, samo bi se jelo kruva i pilo vode. Jednom sedmično bi se jelo meso, a to bi bilo obično sridom. Ko što se za Božića za pripremu išlo na zornice, tako se za Uskrsa išlo na Put križa u crkvu. Petkom bi se tad molile Isusove krunice.

Ne bi svak to vazda išo, ko bi mogo od čeljadi otišo bi se pomolit. Malo je bilo čeljadi što su imali molitvenik i mogli moliti pobožnost križnoga puta. Samo bi poneko imo očenaše pa su mnogi molili oni, ostali bi se nekako snalazili. Običavalo se uvečer sist svi skupa i molit se Bogu, čitava familiji se okupi i pokorno se moli, vazda se Gospa pozdravljala.

Svake subote i nedilje bi se škropila i blagoslivljala kuća. Inače se nediljom ispid crkve vazda plesalo kolo, al kad bi došla korizma, nije se puno izlazilo ni veselilo, odman poslje mise se iđe kući ili iđeš s momkom ako ga imaš. Jedino što se pivalo kroz ovo vrime ti je bio Gospin plač. Divojke bi pivale vazdan, četrnest je tude lista.

Svaki dan bi se to pivalo, išli bi vazda u nekog, pa ko te zovne da dođeš u njegov, lozu naslaži i uprti i ponesi u njiovu kuću. Orio bi cili Čitluk od pivanja, orilo bi na sav glas.

Iđeš s posla, nosiš đubre na njivu i pivaš iz sveg glasa. Sve se orilo plačem, di se god išlo.

Ili dok radiš pa se umoriš, malo sidneš i svi odma pivaju plač. Čuješ doli neđe s njive piva li se piva, a sve sino pokupljeno, ništa nema na podu. Radi se i piva u isto vrime. Bilo je sve lipo i veselo koliko je moglo bit, niko ne bi mrzio nikog, svima bi bio 'Faljen Isus'.

I cure i momci bi sidili skupa, ne bi niko bio podiljen. Danas više niko neće da piva plač.

Da danas iziđeš i počneš vani pivot, svi bi rekli da si poludio. A prija je sve to bilo fino i normalno."

Viktorija: „Ma korizma ti je bila samo skrušenost, skromnost i Gospin plač. Uvečer ja iziđen vani, prikrstim se i svi bi undan izlazili iz kuća kad bi me vidili, okupilo bi nas se puno ispid kuće i pozdravljali bi Gospu, molili litanije, zahvaljivali bi Bogu. Bilo je to vazda lipo vrime, čistili bi kuću, sve bi se pripremalo polako, al važnije ti je sinko od sveg toga bilo očistit dušu, od grija i svega nečistog. Samo se Bogu molit tribalo i pivot Gospin plač, ništa drugo. Svaka je nedilja imala ime svoje. Prvo išla Čista, to je prva nedilja posli Čiste sride. Pa undan Pačista, Bezimena, Sredoposna, Gluva i Cvitna nedilja. Na gluvu nedilju bi se u crkvi pivalo bez ičega sa strane, sve bi po crkvi bilo pokriveno, niđe ničeg nije bilo".

CVJETNICA

Viktorija: „Vako ti je bilo. Dan prija cvjetnice bi se išlo ubrat raznog cvića, sve što bi cvatom bilo procvalo. Najviše bi se bralo ljubičica, al ubralo bi se uz to još šta bi se našlo, nije to bilo važno. Undan bi se to stavilo u vodu, pospulo se kršćenom soli i molilo bi se Virovanje.

Ujutra kad se ustane, prija sunca sva se čeljad time treba umit. Prvo se znači prija umivanja prikrsti i undan bi se opet izmolilo Virovanje. Undan se umije onom vodom, pa cvićem. Za cvjetnicu se u crkvu nosile sviće, danas to više ne rade, jerbo bi se u vlikoj gužvi danas mogo neko zapalit, ne paze više ko šta smo mi prija. Na taj bi se dan išlo u crkvu i svi bi nosili palmine ili maslinove grančice, ili ako nisi to imo, ukršiš neku drugu granu, ko da je bilo važno kakva je. Glavno da je procvitala. I to bi se u crkvi undan blagoslovilo i kad bi se došlo kući, to bi zatakli za prozor, il mi bi najviše zakačili za raspelo u kući. To svako di je tijo stavio. To smo stavljali da nam štiti kuću od nevrimenta i gromova, i da čuva čeljad u kući kroz godinu, da nam se svima smiluje Bog."

Božica: „U nas bi ustala sva čeljad u zoru, iznili bi ispid kuće lavor sa cvićem da se, ko što čača kaže, umiju anđeli. I undan bi se svi izredali, umili u tom cviću zbog lipote i da nam obrazi i duša budu čisti u vrime korizme. Išla bi dica prija mise u crkvu da pomognu u kićenju oltara, išli bi okolo po selu i kupili čeljad što bi tila doć pomoć u crkvi. Mi divojke bi sadile neko cviće prija korizme, pa bi donile to undan u crkvu da se okiti oltar. Na Cvitnicu je uvijek

bila puna crkva i mladog i starog naroda, sve bi bilo lipo okićeno i veselo. Na misi bi se pivalo i blagoslivljale bi se grane što bi svak ponio i undan posli mise bi se klanjalo oltaru što su uvijek lipo okitila dica. A što bi iz crkve donili grane blagoslovljene, neke bi okačili bi po kući, a neke bi kasnije i sačuvali do sljedeće godine, pa bi za Čistu sridu to zapalili kod pepeljanja. Stari su vazda te grančice nosili na njive u šenicu da šenica bolje rodi. To bi se išlo prija zalaska sunca zabost u njivu. Mater bi malo tad blagoslovljenog cviča znala metnit pokojnima na grob.“

VELIKI ČETVRTAK

Božica: „Na Veliki četvrtak počnu zadnje pripreme za Uskrs. Jelo bi se za ručak zelje, neko bi bez mesa kuvo, neko bi malo i mesa stavijo, al u Evanđelju kaže da treba samo gorko zelje. Veliki tidan bi se slavio tako da se u ponedjeljak, utorak i sridu smilo radit po zemlji, a undan kad dođe Veliki četvrtak samo se smilo do podne, kasnije ništa. Od podne na četvrtak do petka u podne se ništa ne bi radilo, ko što bi no rekli 'ne dira se u zemlju'. Na Veliki bi se četvrtak vezala crkvena zvona i tako bi ostala svezana sve do Velike subote. Molili bi se Križići. Tribalo bi se do podne izmolit sto Očenaša, sto Zdravo Marija i deset Slava Ocu za oprošćenje grija. Prikrižilo bi se sto puta i undan bi se uz to izgovarala pjesma:“

'Dušice grišna,
Bud u viri kripna.
Kada poješ putovat,
uskim putem,
tisnim klancem
srišće tebe
duh nemili, duh nečisti;
Pitat će te:
Dušo grišna,
Il si moja il Božja
Nisam tvoja, već Božja.
Ja sam rekla
na blag danak
na Veliki četvrtak,
sto križića,
sto Jezusa,
sto Amena,
sto se puta prikrstila:
U ime Oca i Sina
i Duha Svetoga. Amen.'

VELIKI PETAK

Viktorija: „Na Veliki petak bi se ujutro išlo u crkvu. Danas se to sve primistilo navečer. Oltar bi bijo sav prazan, sve se očistilo i postilo se strogo. Ustala bi za zoru sva čeljad i undan bi se molile 33 krunice. To se tribalo izmolit do podne, ko bi mogo. A kako ćeš ih pribrojati da su 33 kad je slabo ko imo očenaše. Pa smo uzimali neke špage ili šta imaš, pa na to veži kamenčiće. Pa kad izmoliš jednu, vadiš iz džepa kamenčić i nekako to svežeš i nastaviš molit. Tribalo se snalaziti, nije svak mogo imat očenaše. „

Božica“ Na Veliki petak se nije ništa smilo raditi. Šta se moralo jedino raditi je da se strogo posti i ide na Put križa i obrede. Nije se smio raditi ni najmanji poso. Na misu bi svak išo, bila bi uvijek crkva puna mlade i stare čeljadi. Tad se kantala muka i ljubio bi se križ što bi ga stavili prid oltar. On bi bijo pokriven dvanest dana i undan se otkrije na ovi dan. Svi bi stali u red i išli naprid do oltara da poljubimo križ. To je uvijek išlo u tišini, čule bi se nekad babe što plaču kad ljube križ. Za ručak bi se napravilo nešto malo, nije se smilo puno pojist jer se postilo, malo beskvasna kruva i ako mater još nešto donese sa njive. Svi bi popili posli ručka po redu malo crnog vina na spomen Isusove muke.

VELIKA SUBOTA

Viktorija: „Na Veliku subotu bi se pripremalo kući šta će se nositi na blagoslov u crkvu od rane. Išlo bi se k misi uvečer i tad bi se palila vatra prid crkvom.

To bi se radilo ili tad, ili u cik zore prid Uskrs. Dica ti se okupe u krugu i undan se zapali vatra, fratri to zapale i poškrope i unda bi se zapalila svića od tog plamena i to bi se unosilo u mračnu crkvu. Prvo bi unišli fratri pa i undan svi ljudi. Kad bi svi unišli, palili bi svoje sviće i sva bi se svitla upalila. Nosili bi ranu na blagoslov, stavili bi u košare nešto kruva, malo uz to mesa ponesi il pršuta i vako suvog mesa, šta se ima i malo jaja obojenih da to blagoslovi fratar. Prvo bi bilo bdijenje i undan misa na kraju. Ko stigne posli mise prvi kući govorilo se da taj bude cijele godine najvridniji. Blagoslovljena rana se nije smila jest u subotu.

Nije se smila ni primirisat, govorili su da je to grij, a kamoli da se jede.“

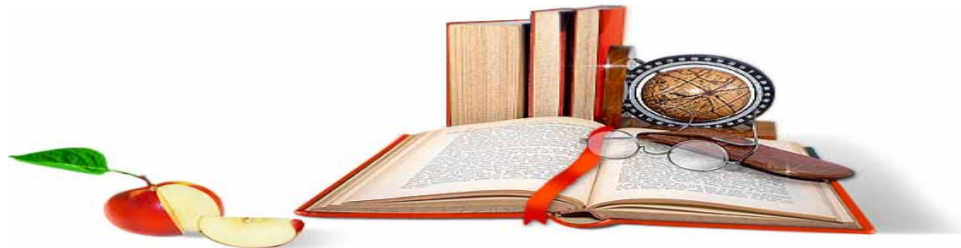
Božica: „Iz crkve bi se nosio kući ugajl ko sveta vatra, i palilo bi se ognjiste koje se prije tog izgasil. Neko bi stavljao uglja u polje i u njive da bi sto bolje rodile i bile blagoslovljene.“

BOJENJE JAJA

----- OSTATAK TEKSTA NIJE PRIKAZAN. CEO RAD MOŽETE PREUZETI NA
SAJTU WWW.MATURSKI.NET -----

[BESPLATNI GOTOVI SEMINARSKI, DIPLOMSKI I MATURSKI TEKST](http://WWW.SEMINARSKIRAD.ORG)
RAZMENA LINKOVA - RAZMENA RADOVA
RADOVI IZ SVIH OBLASTI, POWERPOINT PREZENTACIJE I DRUGI EDUKATIVNI MATERIJALI.

WWW.SEMINARSKIRAD.ORG
WWW.MAGISTARSKI.COM
WWW.MATURSKIRADOVI.NET

NA NAŠIM SAJTOVIMA MOŽETE PRONAĆI SVE, BILO DA JE TO [SEMINARSKI](#), [DIPLOMSKI](#) ILI [MATURSKI](#) RAD, POWERPOINT PREZENTACIJA I DRUGI EDUKATIVNI MATERIJAL. ZA RAZLIKU OD OSTALIH MI VAM PRUŽAMO DA POGLEDATE SVAKI RAD, NJEGOV SADRŽAJ I PRVE TRI STRANE TAKO DA MOŽETE TAČNO DA ODABERETE ONO ŠTO VAM U POTPUNOSTI ODGOVARA. U BAZI SE NALAZE [GOTOVI SEMINARSKI, DIPLOMSKI I MATURSKI RADOVI](#) KOJE MOŽETE SKINUTI I UZ NJIHOVU POMOĆ NAPRAVITI JEDINSTVEN I UNIKATAN RAD. AKO U [BAZI](#) NE NAĐETE RAD KOJI VAM JE POTREBAN, U SVAKOM MOMENTU MOŽETE NARUČITI DA VAM SE IZRADI NOVI, UNIKATAN SEMINARSKI ILI NEKI DRUGI RAD RAD NA LINKU [IZRADA RADOVA](#). PITANJA I ODGOVORE MOŽETE DOBITI NA NAŠEM [FORUMU](#) ILI NA

maturskiradovi.net@gmail.com